

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

З.М. Карасьова,

Харківська філія Української академії банківської справи

Стан економіки негативно позначається на розвитку банків України. Цей факт можна назвати основною причиною виникнення проблем при кредитуванні фізичних осіб, бо криза в політиці і економіці нашої держави позначається на банківській сфері. Комерційні банки, враховуючи погіршення платоспроможності клієнтів, схильні утримуватися від надання їм нових позик, що обумовлює ще тяжчий фінансовий стан як виробників, так і населення. Цьому сприяла, по-перше, жорстка грошово-кредитна політика Національного банку, яка проявляється, насамперед, в обов'язковості створення резервів. По-друге, помітно знизилася прибутковість кредитних операцій у наслідок того, що середні ставки за депозити стали майже тотожними середнім ставкам за кредити. По-третє, банки не мають впевненості у результативності кредитної діяльності.

Перехід до ринкової економіки підвищує значення кредиту в регулюванні економічних процесів, які сприяють розвитку виробництва, а саме у здійсненні інвестиційної і структурної політики, а також у підвищенні добробуту населення. Крім того, саме кредитування є основним напрямком діяльності комерційних банків і головним джерелом їх доходів. Вітчизняна банківська практика здійснює кредитування як юридичних, так і фізичних осіб. Проаналізувавши стан кредитування в нашій державі в період з 1999 по 2001 роки, на нашу думку, можна зробити висновок, що сьогодні комерційні банки віддають перевагу роботі з юридичними особами. Обсяг кредитування фізичних осіб, порівняно із суб'єктами господарювання, незначний, та перевагу мають короткострокові позики.

Але це явище тимчасове. У процесі подальшого розвитку нашої держави питома вага операцій з фізичними особами неодмінно зростатиме, тому наші банки повинні це враховувати. Про це свідчить світовий досвід розвинутих країн з ринковою економікою, де серед усіх банківських операцій переважають операції з фізичними особами. Сьогодні на розвиток кредитних операцій з фізичними особами, які здійснюються вітчизняними банками, впливає багато причин, що гальмують цей процес. Але основні з них, безумовно, пов'язані з економічною нестабільністю і законодавчою неврегульованістю. Проаналізуємо найсуттєвіші з них:

- недовіра населення до банківських установ взагалі;
- боротьба за пасиви;
- відсутність представників середнього класу;
- неможливість підрахунку реальної платоспроможності клієнта;
- велика частина неповернутих кредитів;
- експлуататорський характер кредитних відносин.

Звичайно, спектр проблем значно ширший. Вирішення цих проблем повинне мати місце не лише на мікрорівні (застосування комерційними банками нових перспективних послуг), а й на макрорівні (стабільність

національної валюти, прогнозованість показників інфляції, надійний контроль за динамікою обмінного курсу та ін.).

Закінчуються часи, коли банки України були монополістами на вітчизняному ринку. Незабаром з'явиться багато фінансових посередників, які загострять конкуренцію. По-перше, активізуються іноземні банки, які мають більше можливостей та інструментів. По-друге, великий вплив матимуть небанківські фінансові установи – кредитні спілки, страхові компанії, інвестиційні фонди. Всі ці структури почнуть енергійно боротися за клієнтуру. Тому банкам треба використати всі потенційні можливості для реального розвитку операцій зі споживчого кредитування фізичних осіб, шляхом розширення послуг з індивідуального кредитування і впровадження таких перспективних форм кредитів, як:

- кредитування за поточним рахунком (овердрафт);
- кредит за поточним рахунком, забезпечений ощадним вкладом і цінними паперами;
- кредит з розстрочкою платежу;
- “кредит взаємодопомоги”;
- житлово-цільовий ощадний план;
- житловий накопичувальний рахунок;
- будівельно-ощадна каса;
- пільговий кредит на особливих умовах;
- кредит-праця-навчання;
- позичка на студентську освіту.

На нашу думку, тема споживчого кредитування має величезні перспективи розвитку на Україні і, як виявилось в процесі її вивчення та розробки, дуже цікава. Можна зазначити, що для банків ці перспективні форми кредитування фізичних осіб є способом вирішення багатьох проблем, пов'язаних з вказаною сферою діяльності.